

Sygn. akt II USK 552/21

POSTANOWIENIE

Dnia 13 września 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania K. L.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Słupsku
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 13 września 2022 r.,
skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z dnia 11 marca 2021 r., sygn. akt III AUa 322/20,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku wyrokiem z dnia 11 marca 2021 r. oddalił apelację wniesioną przez odwołującą się K. L. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Słupsku z dnia 17 grudnia 2019 r., którym oddalono odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Słupsku z dnia 29 marca 2019 r. stwierdzającej, że odwołująca się nie podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej od dnia 29 maja 2016 r.

Odwołująca się K. L. wniosła do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 11 marca 2021 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, to jest: art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 6a ust. 2, art. 11 ust. 2 i art. 9 ust. 1c ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 3 ustawy z dnia 6 marca

2018 r. - Prawo przedsiębiorców, a także naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca powołała się na oczywistą zasadność tego środka zaskarżenia. Jej zdaniem, zaskarżone orzeczenie w sposób oczywisty narusza przepisy prawa materialnego oraz przepisy postępowania, a uchybienia, których dopuścił się Sąd odwoławczy, uniemożliwiają właściwą ocenę przeprowadzonej przez ten Sąd kontroli apelacyjnej orzeczenia Sądu pierwszej instancji. Sąd drugiej instancji uznał bowiem, że prawo skarżącej do ubezpieczenia społecznego determinuje fakt prowadzenia przez nią działalności gospodarczej oraz, jak wynika z wykładni skarżonego orzeczenia, skarżąca miała obowiązek prowadzenia działalności gospodarczej w trakcie zasiłku macierzyńskiego, a następnie w trakcie zwolnień lekarskich oraz zasiłku rehabilitacyjnego. W opinii skarżącej, miała ona jednak prawo, będąc już na zasiłku macierzyńskim, do zachowania ciągłości świadczeń, nawet mimo zaistnienia przesłanki faktycznego zaprzestania prowadzenia działalności gospodarczej (wobec wypowiedzenia umowy partnerskiej). Abstrahując jednak od powyższego, skarżąca podkreśliła, że podejmowała działania zmierzające do późniejszego jej przekwalifikowania, uczęszczając w 2016 r. na kursy wykonywania kwiatów oraz zdobienia z masy cukrowej, co zresztą w późniejszym czasie doprowadziło do rozszerzenia profilu działalności również o działalność cukierniczą, gdyż okazjonalnie, średnio kilka razy w miesiącu, wykonuje ona torty na indywidualne zamówienia, a ponadto zatrudnia księgową.

Skarżąca podniosła także, że o oczywistej zasadności jej skargi świadczy powierzchowność uzasadnienia zaskarżonego wyroku. Sąd drugiej instancji nie poczynił bowiem żadnych własnych ustaleń faktycznych w sprawie, uchybiając tym samym obowiązkowi obciążającemu go w myśl art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. W sporządzonym uzasadnieniu Sąd drugiej instancji opisał jedynie ustalenia Sądu pierwszej instancji, przyjmując je „jak swoje”, do których jednak się nie odniósł, ani nie poddał ich ocenie w stosunku do przedstawionej przez skarżącą argumentacji; nie odniósł się do jej argumentacji o braku obowiązku prowadzenia działalności gospodarczej w trakcie przebywania przez nią na zasiłku macierzyńskim, a jedynie uznał, że fakt rozwiązania umowy partnerskiej

jest równoznaczny z zaprzestaniem prowadzenia działalności gospodarczej i tym samym z ustaniem prawa do podlegania ubezpieczeniom społecznym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Zgodnie z jednolitym stanowiskiem judykatury skarga kasacyjna jest z kolei oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNAPiUS 2003 nr 18, poz. 437) i jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy orzeczenie jest

niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1963 r., II CZ 3/63, OSPiKA 1963 nr 11, poz. 286). Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go zatem do przedstawienia wyводу prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695). Innymi słowy, jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżącej o przyjęcie jej skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia wyżej określonych kryteriów. Choć bowiem sama przywołuje ona te kryteria, to jednak posługuje się równocześnie argumentacją, która w żadnym razie nie przekonuje, że rozstrzygnięcie zawarte w zaskarżonym wyroku jest efektem widocznego *prima facie*, a więc kwalifikowanego naruszenia prawa. Powołując w tym zakresie wyłącznie art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. (przepisy te powołuje także w ramach procesowej podstawy zaskarżenia), skarżąca nie dostrzega zresztą, że obowiązującym od dnia 7 listopada 2019 r. przepisem regulującym konstrukcję uzasadnienia sądu drugiej instancji jest art. 387 § 2¹ k.p.c., z mocy art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r., poz. 1469) stosowany w brzmieniu nadanym tą ustawą również do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem jej wejścia w życie, a nie art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. Przepis art. 387 § 2¹ k.p.c. stanowi zaś, że w uzasadnieniu wyroku sądu drugiej instancji: 1) wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia może ograniczyć się do stwierdzenia, że sąd drugiej instancji przyjął za własne ustalenia

sądu pierwszej instancji, chyba że sąd drugiej instancji zmienił lub uzupełnił te ustalenia; jeżeli sąd drugiej instancji przeprowadził postępowanie dowodowe lub odmiennie ocenił dowody przeprowadzone przed sądem pierwszej instancji, uzasadnienie powinno także zawierać ustalenie faktów, które sąd drugiej instancji uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej; 2) wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa powinno objąć ocenę poszczególnych zarzutów apelacyjnych, a poza tym może ograniczyć się do stwierdzenia, że sąd drugiej instancji przyjął za własne oceny sądu pierwszej instancji.

Wykładając ten przepis, Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 26 stycznia 2022 r., I USKP 76/21 (LEX nr 3290803) wyjaśnił zaś, że uzasadnienie orzeczenia sądu drugiej instancji nie może sprowadzać się tylko i wyłącznie do tych elementów, o których stanowi obecnie art. 387 § 2¹ k.p.c. (przyjęcie za własne ustaleń faktycznych i ocen prawnych sądu pierwszej instancji), jeżeli w apelacji zostały podniesione istotne zarzuty i argumenty prawne kwestionujące stanowisko sądu pierwszej instancji. W takiej sytuacji procesowej uzasadnienie wyroku sądu odwoławczego powinno zawierać dodatkowo odniesienie się do tych zarzutów apelacyjnych obok elementów konstrukcyjnych wyraźnie wymienionych w art. 387 § 2¹ k.p.c. Skrócona wersja uzasadnienia wyroku sądu drugiej instancji, o której stanowi art. 387 § 2¹ k.p.c., ma w założeniu ustawodawcy służyć temu, aby sąd odwoławczy skupił się na przedstawieniu argumentacji prawnej odpierającej zarzuty apelacji bez powielania ustaleń faktycznych i rozważań prawnych sądu pierwszej instancji.

Uwzględniając ten pogląd prawny, Sąd Najwyższy stwierdza, że nie ma racji skarżąca, zarzucając, że uzasadnienie zaskarżonego wyroku jest powierzchowne i brak w nim własnych ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd drugiej instancji. Lektura tego uzasadnienia musi bowiem prowadzić do zupełnie przeciwnych wniosków. W szczególności Sąd ten, wbrew odmiennemu stanowisku skarżącej, nie tylko zaaprobował ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd pierwszej instancji, do czego w świetle powołanego wcześniej art. 387 § 2¹ k.p.c. miał prawo, ale poczynił też własne ustalenia, szczegółowo opisując, w większości bezsporne

zresztą, okoliczności związane z prowadzeniem przez skarżącą pozarolniczej działalności we wcześniejszym okresie, to jest przed dniem 25 maja 2016 r. Uwzględnił też w swoich ustaleniach rozwiązanie umowy partnerskiej łączącej skarżącą z firmą K. oraz rozważył wpływ tej czynności na możliwość dalszego prowadzenia działalności w jej dotychczasowej postaci. Co więcej, uwzględnił też odbycie przez skarżącą w maju i czerwcu 2016 r. kursów wykonywania kwiatów z masy cukrowej i ręcznego modelowania figurek w masie cukrowej oraz wykonywanie przez nią tortów i częstotliwość tych czynności (innych czynności świadczących o prowadzeniu działalności skarżąca nie zgłaszała), a także ich znaczenie dla zarobkowego charakteru deklarowanej działalności. Co jednak szczególnie istotne, Sąd Apelacyjny odniósł się do wszystkich zarzutów podniesionych w apelacji skarżącej, a w ramach subsumcji ustalonego w sprawie stanu faktycznego pod odpowiednie przepisy prawa materialnego regulujące podleganie ubezpieczeniom społecznym przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą, szczegółowo rozważył istotne w tym zakresie cechy takiej działalności, które powinny uwzględniać jej definicję zawartą w art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej (a od 1 maja 2018 r. w art. 3 ustawy – Prawo przedsiębiorców) i jego interpretację wynikającą z ugruntowanego orzecznictwa, trafnie w związku z tym konstatując, że czynnościom deklarowanym przez skarżącą w okresie od dnia 25 maja 2016 r. (do dnia wydania zaskarżonej w sprawie decyzji organu rentowego) nie sposób przypisać takich cech, jak ciągłość, cel zarobkowy, racjonalność oraz zorganizowany charakter.

Sąd Najwyższy zauważył też, że nie polega na prawdzie twierdzenie skarżącej, jakoby Sąd drugiej instancji uznał, że skarżąca „miała obowiązek prowadzenia w trakcie zasiłku macierzyńskiego, a następnie w trakcie zwolnień lekarskich oraz zasiłku rehabilitacyjnego działalności gospodarczej”. W tym zakresie Sąd Apelacyjny stwierdził bowiem jedynie, że pobieranie zasiłków nie musi oznaczać zaprzestania działalności gospodarczej, a o tym, czy przedsiębiorca pobierający zasiłki będzie wykonywał działalność, decyduje on sam. Może to robić, ale nie musi. Stwierdzenia te, jak wynika z lektury uzasadnienia zaskarżonego wyroku, miały zaś służyć ocenie zamiaru prowadzenia przez skarżącą działalności po rozwiązaniu z nią umowy partnerskiej i utracie lokalu, w którym umowa ta była

realizowana. Zdaniem Sądu drugiej instancji, wynikającym (wskutek braku innych dowodów) z oceny zeznań samej skarżącej, wola dalszego prowadzenia przez nią działalności nie została jednak uzewnętrzniona w żadnych konkretnych działaniach.

Końcowo Sąd Najwyższy stwierdza, że próba podważenia dokonanej przez Sąd Apelacyjny oceny dowodów oraz poczynionych na jej podstawie ustaleń faktycznych jest z mocy art. 398³ § 3 k.p.c. niedopuszczalna w postępowaniu kasacyjnym, w którym ustalenia te mają wiążący charakter (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), co oznacza, że w przypadku poddania skargi kasacyjnej merytorycznej ocenie Sąd Najwyższy i tak musiałby uwzględnić owe ustalenia przy rozpatrywaniu powołanych w skardze zarzutów naruszenia prawa materialnego, którego przepisy stanowiły właściwą podstawę prawną rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonym wyroku.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że skarżąca nie zdołała wykazać, że zachodzi potrzeba merytorycznego rozpoznania jej skargi kasacyjnej. Dlatego, opierając się na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji postanowienia.

[as]